

ВІЙСЬКОВИЙ МІНІСТР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ СТЕПАН КЛОЧУРАК

У 20-30-х роках Степан Клочурак був на Закарпатті не менш відомим, ніж брати Брацайки, Реваї, Августин Штефан, Вікентій Шандор... Католицький тижневик "Мета", що видавався у Львові, назвав його одним із "самих чільніших діячів Закарпаття" (1938. – 27 лист.). Так трапилося, що Степан Клочурак брав найактивнішу участь у визвольних змаганнях закарпатців як після розвалу Австро-Угорської монархії, так і тоді, коли Карпатська Україна була проголошена самостійною державою.

Народився С.Клочурак 27 лютого 1895 р. в селі Ясіня Рахівського округу на Мараморощині. Навчався в Сигетській гімназії, а потім у Сигетській юридичній академії. Успішно закінчив університет ім. Яна Амоса Коменського в Братиславі. На політичній арені з'явився після закінчення Першої світової війни, відстоюючи ідею єдності всіх українських земель. Отже, С.Клочурак напередодні включення краю до складу Чехословаччини зайняв яскраво виражену проукраїнську позицію. Доказом - події 1918-1919 років у закарпатській Гуцульщині.

8 листопада 1918 р., у день свята Дмитра, відбулися збори всього населення Ясіня. Керував зборами (за пропозицією Дмитра Іванюка) Степан Клочурак. Виступ його був надзвичайно емоційним, патріотичним і діловим. "...Я впевнений, - говорив Клочурак, - що поміж членами ради не буде опору, у всіх нас є одна мета, одна ціль - з'єднатися зі своїми кровними братами українцями, з'єднатися з Україною. Але щоб ніхто не сумнівався у цьому, я ставлю це питання на голосування: - Хто за з'єднання з Україною, хай піднесе руку!". Жодного голосу проти не було. Результатом зборів стало створення Української національної ради в Ясінях.

Ясінянська рада вирішила взяти владу в свої руки, але цьому заважали іноземні війська. Василь Гренджа-Донський пригадував: "Під саме Різдво, на святвечір, ясінянські демобілізовані вояки під проводом колишніх офіцерів 85-го пішого полку, старшого лейтенанта Штеня Клочурака, лейтенанта Миколи Сабатюка та сержанта Дмитра Німчука, зорганізували гуцульське повстання, вигнали 600 сейшелів, здобувши навіть столицю Мараморощини - Мараморошський Сигіт".

Гуцульська республіка проіснувала до 1 червня 1919р., поки румунські війська не увійшли до Ясіня. Багатьох членів ради заарештували. Така доля спіткала й Степана Клочурака. Його батька румуни вивели по селу і нещадно били, від чого він невдовзі помер.

У міжвоєнний період Степан Клочурак не менш активний. Він очолює соціал-демократичну партію краю, посідає посаду секретаря, очолюючи її друковані органи - "Народ" і "Вперед". С.Клочурак був одним із ініціаторів створення товариства "Просвіта" - на загальних зборах "Просвіти" 9 травня 1921 р. ввійшов до головного відділу цієї культурно-просвітньої організації. Коли Прага відмовилась фінансувати український театр, Степан Клочурак на освітянському з'їзді в Ужгороді заявив: "Гуцули протестують проти того, що держава відмовила субвенції театрові". У 30-х роках він входив до управи товариства українських письменників і журналістів, був членом контрольної комісії, а деякий час займав посаду генерального секретаря спілки тютюновиробників. Щодо мовної боротьби С.Клочурак у червні 1937 р. заявив, що українська мова є "найдорожчим національним скарбом і ми не можемо терпіти її усунення і калічення в наших школах!"

Після проголошення А.Волошином 14 березня 1939 р. самостійності Карпатської України Степан Клочурак призначається міністром господарства. 15 березня він, як посол Союму, присутній на його історичних засіданнях. Однак після того, як чеський

генерал О.Сватек відмовився обороняти кордони краю, Степан Клочурак призначається міністром оборони Карпатської України. Він одразу оголошує мобілізацію, згідно з якою колишні військові, віком до сорока років, повинні були стати на захист Вітчизни. Проте все робилося дуже поспішно. В.Гренджа-Донський пригадував: “До столиці прибувала маса люду... Але для них не було тоді ані харчів, ані зброї. Сотні за сотнею творилися і відходили пішки і вантажівками на південні кордони... До війська подавали заяву учні шкіл, студенти, всі ішли боронити свої рідні кордони”. 18 березня останні захисники краю припинили опір, і в Карпатській Україні встановився жорстокий гортистський режим.

Після окупації краю угорськими фашистами Степан Клочурак емігрував до Праги, де в 1945 р. був заарештований радянським СМЕРШом і засуджений. Тільки в 1956 р. С.Клочурак опинився на волі. До останніх днів свого життя невтомний борець за свободу свого народу залишився вірним національній ідеї. У 1978 р. завершив працю над спогадами, яку назвав “До волі”.